

3.3 Yhteistyö esiopetuksen aikana ja siirtymävaiheissa

Yhteistyön tavoitteina on, että esiopetus, muu varhaiskasvatus ja perusopetus muodostavat johdonmukaisen, lapsen kasvua ja oppimista tukevan jatkumon. Yhteistyöllä varmistetaan esiopetuksen laatua sekä vahvistetaan lasten ja huoltajien osallisuutta. Yhteistyön tulee olla suunnitelmallista. Yhteistyötä kehitetään ja arvioidaan yhdessä opetuksen järjestäjän johdolla.

Yhteistyö esiopetuksessa

Oppimisen polun eri vaiheiden tavoitteiden ja käytäntöjen tunteminen on laadukkaan opetuksen perusta. Esiopetuksen, muun varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen henkilöstön yhteistyöllä opetussuunnitelmien laatimisessa ja kehittämisessä edistetään varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen laatua. On tärkeää, että varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstöllä on myös mahdollisuus tutustua toistensa toimintaan ja oppimisympäristöihin käytännössä. Lasten kasvun ja oppimisen tukemiseksi tulee opetuksen ja tuen käytäntöjen olla yhdenmukaisia.

Esiopetuksen henkilöstö tekee yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa lasten hyvinvoinnin, kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Lasten kasvun ja oppimisen tuen sekä esiopetuksen oppilashuollon käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään monialaisessa yhteistyössä. Esiopetuksen henkilöstön yhteistyöllä lähiympäristön toimijoiden kanssa edistetään oppimisympäristöjen monipuolisuutta. Näin lasten oppimisympäristöt avautuvat ympäröivään yhteisöön ja maailmaan.

Henkilöstön keskinäinen yhteistyö esiopetuksessa on välttämätöntä opetuksen laadun ja esiopetustyhteisön hyvinvoinnin kannalta. Yhteistyö esiopetustyhteisön aikuisten kesken toimii samalla esimerkkinä lapsille. Lasten yhteistyötaitojen vahvistaminen on yksi keskeisistä esiopetuksen tavoitteista. Esiopetuksessa käytetään erilaisia yhteistyömuotoja ja pienryhmätoimintaa. Lapsia kannustetaan ja ohjataan toimimaan ryhmän jäsenenä ja kehittämään omia yhteistyötaitojaan. Lapsia kuullaan toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin yhteydessä heille sopivalla tavalla¹.

Yhteistyö esiopetuksen aikana Oulussa

Esiopetus on osa varhaiskasvatusta ja siirtyminen varhaiskasvatuksesta esiopetukseen sujuu luontevasti varhaiskasvatuksen piirissä olleen lapsen elämässä. Lapselle laadittu varhaiskasvatussuunnitelma on hyvä perusta lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.

Esiopetustyksiköt osallistuvat omilla alueillaan yhteistyöhön muiden alueen toimijoiden kanssa. Esiopetustyksiköt kuvaavat omia yhteistyökäytäntöjään yksiköiden toimintasuunnitelmissa ja oppilashuoltosuunnitelmissa. Yhteistyö perusopetuksen ja nuorisopalveluiden, kulttuuri- ja liikuntapalveluiden, hyvinvointipalvelujen, eri oppilaitosten, seurakuntien, järjestöjen ja muiden yhteistyökumppaneiden kanssa monipuolistaa esiopetuksen toimintaa ja laajentaa oppimisympäristöjä.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

---

¹ Perusopetuslaki 47a (1267/2013)

Vastuu huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyön lähtökohdaksi on luottamuksen rakentaminen sekä osapuolten tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus. Yhteistyö edellyttää esiopetuksen henkilöstön aloitteellisuutta sekä henkilökohtaista vuorovaikutusta huoltajien kanssa. Yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus, yksilölliset tarpeet ja huoltajuuteen liittyvät kysymykset. Yhteistyössä hyödynnetään eri viestintävälineitä ja käytetään tarpeen mukaan tulkkia tai kieliavustajaa. Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö tarjoaa myös mahdollisuuksia huoltajien väliselle keskustelulle.

Huoltajien kokemukset lastensa aiemmasta kasvuympäristöistä, kehityksestä, oppimisesta ja mielenkiinnon kohteista otetaan esiopetuksessa huomioon. Opettaja keskustelee kunkin lapsen huoltajan kanssa perheen ja esiopetuksen arvoista, kasvatuskäytännöistä ja tavoitteista. Lasten ja huoltajien näkemyksiä otetaan huomioon opetuksen toteuttamisessa ja mahdollisen lapsikohtaisen oppimissuunnitelman laatimisessa. Huoltajille tarjotaan mahdollisuuksia tutustua ja osallistua lapsensa esiopetuspäivään. Keskustelulle huoltajien kanssa varataan riittävästi aikaa. Huoltajien kieli- ja kulttuuritietoutta sekä muuta asiantuntemusta voidaan hyödyntää esiopetuksen toteuttamisessa.

Huoltajien kanssa keskustellaan lasten kasvun ja oppimisen etenemisestä. Erityisen tärkeää yhteistyö huoltajien kanssa on lasten kasvun ja oppimisen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Huoltajien tulee saada tietoa kuljetuksista ja oppilashuollosta esiopetuksen aikana sekä lapsille esiopetuksen lisäksi tarjolla olevista muista varhaiskasvatuspalveluista. Huoltajien ja lasten palaute otetaan huomioon opetusta, tuen muotoja ja toimintakulttuuria kehitettäessä.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö Oulun esiopetuksessa

Esiopetuksen sisällöstä, järjestämisestä ja esiopetukseen ilmoittautumisesta tiedotetaan huoltajia etukäteen vuoden alussa ilmestyvän Esiopetus Oulussa – tiedotteen kautta. Tiedote julkaistaan Oulun kaupungin internetsivuilla sekä esiopetusyksiköiden tiedotuskanavien kautta.

Oulussa huoltajat nähdään merkittävänä voimavarana lasten hyvän kasvun ja oppimisen tukemisessa. Kodin ja esiopetusyksikön yhteistyötä kehitetään osana esiopetusyksikön toimintakulttuuria. Huoltajalla on oikeus vähintään kahteen henkilökohtaiseen lapsen esiopetuksen opetussuunnitelmaa koskevaan keskusteluun esiopetusvuoden aikana. Tämän lisäksi huoltajille järjestetään alueellinen Esiopetuksesta kouluun – vanhempainilta. Esiopetusyksiköt voivat järjestää myös muita yhteisiä tilaisuuksia, joissa huoltajat voivat tavata toisiaan.

Kodin ja esiopetuksen yhteistyössä otetaan huomioon perheiden moninaisuus ja järjestetään myös eri paikkakunnalla asuville vanhemmille mahdollisuus osallistua lapsen esiopetusvuoteen. Huoltajat saavat mahdollisuuksia osallistua esiopetuksen kehittämiseen ja yhteisöllisyyden vahvistamiseen yhdessä henkilökunnan ja lasten kanssa. Oulun kaupungissa jokainen esiopetusyksikkö nimeää yhteisöllisistä asioista vastaavan monialaisen oppilashuoltoryhmän lukuvuodeksi kerrallaan ja päiväkodinjohtaja tai rehtori vastaa oppilashuoltoryhmän toiminnasta. Suositeltava käytäntö on, että oppilashuoltoryhmän kokoonpanossa on mukana myös lasten ja huoltajien edustus.

Me huoltajat toivomme vapaaehtoista osallistumista ja kasvattajien aktiivisuutta tarjota meillekin mahdollisuuksia osallistua päiväkodin toimintaan.

Esiopetuksessa kannustetaan aktiivisesti huoltajia mukaan kodin ja esiopetusyksikön yhteistyöhön ja tuetaan vanhempaintoimikuntien muodostamista ja toimintaa. Vanhempain toiminnan kautta lisätään yhteisöllisyyttä ja osallisuutta kodin ja esiopetuksen yhteisessä ympäristössä. Yhteistyö on arkea, yhteisiä tapahtumia ja teemapäiviä.

Opetuksen järjestäjä luo edellytykset kodin ja koulun yhteistyölle. Yhteistyön lähtökohtana on osapuolten yhdenvertainen ja tasa-arvoinen kunnioitus ja kohtelu. Tavoitteena on vuoropuhelun aikaansaaminen oppilaan kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kieli- ja kulttuuritausta. Huoltajille annetaan tietoa suomalaisesta koulusta ja koulutusjärjestelmästä, opetussuunnitelmasta, oppilaan arvioinnista, opetusmenetelmistä ja perusopetukseen valmistavassa opetuksessa käytettävästä oppilaan omasta opinto-ohjelmasta. Perheille annetaan tietoa perusopetukseen siirtymisestä sekä jatko-opintomahdollisuuksista perusopetuksen jälkeen.

(Perusopetukseen valmistavan opetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015)

Yhteistyö huoltajien kanssa 6-vuotiaiden valmistavassa opetuksessa

Valmistavan opetuksen ja huoltajien välisessä yhteistyössä huomioidaan perheen kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaasta. Huoltajille kerrotaan suomalaisen varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen tavoitteista ja toimintatavoista, valmistavan opetuksen sisällöistä ja toteuttamisesta sekä lapselle laadittavasta lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelmasta. Huoltajat osallistuvat lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman laadintaan ja heitä kannustetaan osallistumaan esiopetuksen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin. Perheiden osallistuminen mahdollistetaan esimerkiksi tulkkipalveluja käyttäen.

Huoltajien kanssa käydyssä keskustelutilaisuudessa täytetään Pienten kielirepun Eväspussi-osio. Keskustelun ja kirjausten avulla saadaan tietoa lapsen kielitaustasta: oman äidinkielen osaamisesta ja kielitaidosta.

Yhteistyö siirtymävaiheissa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun ovat lapsille tärkeitä elämänvaiheita. Onnistunut siirtyminen edistää lasten turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä heidän kasvu- ja oppimisedellytyksiään. Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia. On tärkeää, että paikallisissa varhaiskasvatusta ja perusopetusta koskevissa suunnitelmissa on yhtenäinen linja siirtymävaiheisiin liittyvistä käytännöistä. Käytäntöjä arvioidaan ja kehitetään henkilöstön yhteistyössä. Huoltajilta saatu palaute otetaan kehittämisessä huomioon.

Opetuksen järjestäjä luo yhteistyön ja tiedon siirron käytänteet, joiden avulla lasten siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja sieltä perusopetukseen tapahtuu mahdollisimman joustavasti lasten kasvua ja oppimista tukevalla tavalla. Tavoitteena on, että opetuksen, oppimisen tuen sekä oppilashuollon järjestämisen kannalta keskeinen tieto siirtyy lapsen siirtyessä yksiköstä toiseen tai koulutusasteelta toiselle. Tiedon siirrossa noudatetaan voimassa olevia säännöksiä². Esiopetuksen tai perusopetuksen siirtymävaiheissa ja erityisesti poikkeuksellisesta aloittamisajankohdasta päätettäessä hyödynnetään aikaisempien ja tulevien opettajien asiantuntemusta lapsen kasvun ja oppimisen etenemisestä ja tukemisesta.

Lapsen ja huoltajan kanssa keskustellaan esiopetukseen ja kouluun siirryttäessä alkavan opetuksen tavoitteista, tehtävästä sekä toimintatavoista. Tavoitteena on, että lapset ja huoltajat tutustuvat esi- ja alkuopetuksen oppimisympäristöihin, toimintaan ja henkilöstöön jo ennen opetuksen alkua. Perusopetukseen siirtyville lapsille ja heidän huoltajilleen annetaan tietoa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

Yhteistyö siirtymävaiheissa Oulun esiopetuksessa

Oulussa esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä toteutetaan alueellisissa verkostoissa. Alueelliseen verkostoon kuuluvat kaikki esiopetusta järjestävät yksiköt sekä alakoulut. Jokaisessa verkostossa toimivat esiopetuksen ja alkuopetuksen koordinaattorit, joiden tehtävänä on verkostotapaamisten järjestäminen sekä alueellisen yhteistyön kehittäminen yhteistyössä esi- ja alkuopettajien kanssa. Alueverkostossa voi olla useita esiopetusyksiköitä ja kouluja. Lähiyhteistyötä tehdään yleensä lähikoulun ja esiopetusyksikön kanssa ja sitä koordinoi kussakin yksikössä valittu yhteysopettaja. Yhteysopettaja valitaan koulun ja esiopetusyksikön lukuvuoden ensimmäisessä suunnittelukokouksessa.

Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden alaisuudessa toimii esi- ja alkuopetuksen yhteistyötiimi Alpo, jonka tehtävänä on seurata, kehittää, tukea ja arvioida esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä. Alpo-tiimi vastaa esi- ja alkuopetuksen nivelvaiheen toimivuudesta yhtenäisessä opinpolun jatkumossa esiopetuksesta perusopetukseen. Se osallistuu esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä tukevan täydennyskoulutuksen kehittämiseen, järjestämiseen sekä osaamisen lisäämiseen.

Alpo-tiimi vastaa esi- ja alkuopetuksen alueellisen verkostotoiminnan kehittämisestä esi- ja alkuopetuksen kehittäjäopettajien ja -aluekoordinaattoreiden kautta. Tiimin tehtävänä on seurata ja kehittää kentällä tapahtuvaa yhteistyötä. Tiedonkulussa painotetaan vastavuoroisuutta Alpo-tiimin ja kentän toimijoiden välillä. Yhteistyökäytänteet on kirjattu Oulun kaupungin esi- ja alkuopetuksen yhteistyösuunnitelmaan, joka löytyy opetussuunnitelman tukimateriaalista ja Akkunan esi- ja alkuopetuksen sivuilta.

---

² Perusopetuslaki 40-41 § (642/2010)

Oulun kaupungin esi- ja perusopetuksen toimijoiden yhteistyönä on laadittu prosessikuvaus siirtymävaiheesta esiopetuksesta perusopetukseen. Tavoitteena on yhtenäinen linja siirtymävaiheiden käytännöissä mm. lapsen kasvun ja oppimisen tukemisessa, tiedon siirrossa, lasten ja huoltajien kouluun tutustumisessa. Prosessikaavio ja -kuvaukset löytyvät opetussuunnitelman liitteestä 2. Koulut ja esiopetusyksiköt laativat suunnitelman lähiyhteistyöstä ja kirjaavat suunnitelman esi- ja alkuopetuksen lähiyhteistyön toimintasuunnitelmaan.

Siirtymävaihe 6-vuotiaiden valmistavasta opetuksesta kouluun Oulussa

Oulun kaupungin perusopetukseen valmistavan opetuksen opettaja tekee yhteistyötä kaupungin esiopetusryhmien kanssa. Valmistavan opetuksen opettaja tai suomi toisena kielenä - opettaja tutustuu ja arvioi esiopetuksessa olevien maahanmuuttajataustaisten lasten valmistavan opetuksen tarvetta yhdessä esiopettajien kanssa maaliskuussa. Toiminta tapahtuu yhteistyössä huoltajien, esiopetuksen ja perusopetuksen kesken. Varhaiskasvatuksen maahanmuuttajakoordinaattori lähettää esiopetusryhmien yhteystiedot valmistavan opetuksen opettajille ja kulttuuriryhmien palveluiden koordinaattorille.

Mikäli lapsi on otettu valmistavaan opetukseen 20.9. jälkeen, on lapsella oikeus valmistavaan opetukseen vielä oppivelvollisuuden alettua. Valmistavaa opetukseen osallistuvalla on myös oikeus siirtyä perusopetukseen tai esiopetukseen jo ennen valmistavan opetuksen tuntimäärien täyttymistä, jos hän pystyy seuraamaan perusopetusta tai esiopetusta ja hänen kielitaitonsa on riittävä.